

VENDIM
Nr.26, datë 24.7.2009

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Vladimir Kristo	Kryetar i Gjykatës Kushtetuese
Fehmi Abdiu	Anëtar i “ “
Kujtim Puto	Anëtar i “ “
Xhezair Zaganjori	Anëtar i “ “
Petrit Plloçi	Anëtar i “ “
Vitore Tusha	Anëtare e “ “
Sokol Berberi	Anëtar i “ “
Admir Thanza	Anëtar i “ “
Sokol Sadushi	Anëtar i “ “

me sekretare Blerina Çinari, në datën 7.04.2009, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura çështjen nr.6 Akti, që i përket:

KËRKUES: Unioni i Gjyqtarëve të Shqipërisë, përfaqësuar nga z. Sandër Simoni dhe z. Luan Hasneziri, me autorizim.

SUBJEKTE TË INTERESUARA: Kuvendi i Republikës së Shqipërisë, në mungesë.

Ministria e Financave, e përfaqësuar nga znj. Mimoza Dhëmbi, me autorizim.

Ministria e Drejtësisë, e përfaqësuar nga z. Miran Kopani dhe z. Gazmend Bardhi.

Zyra e Administrimit të Buxhetit Gjyqësor, në mungesë.

OBJEKTI: Shfuqizimi si i papajteshëm me Kushtetutën i fjalisë “Paga bazë e gjyqtarit të gjykatës së shkallës së parë të krimeve të rënda është e barabartë me 50 për qind të pagës së gjyqtarit të Gjykatës së Lartë” dhe i fjalisë “Mbi këtë pagë, për kushte të veçanta pune, shtohet 10 për qind”, të nenit 26/2, të ligjit nr. 9877, datë 18.02.2008 “Për organizimin e pushtetit gjyqësor në Republikën e Shqipërisë”.

BAZA LIGJORE: Nenet 131 shkronja “a”, 134 shkronja “f” dhe 138 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë; nenet 49 e 51 të ligjit nr. 8577, datë 10.02.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Sokol Sadushi, përfaqësuesit e Unionit të Gjyqtarëve të Shqipërisë që kërkojnë pranimin e kërkesës, përfaqësuesit e subjektit të interesuar Ministria e Drejtësisë dhe Ministria e Financave që kërkojnë rrëzimin e saj, si dhe bisedoi çështjen në tërësi,

VËREN:

I

1. Kuvendi i Shqipërisë ka miratuar ligjin nr.9877, datë 18.02.2008 “Për organizimin e pushtetit gjyqësor në Republikën e Shqipërisë”, me të cilin është parashikuar krijimi, organizimi dhe kompetencat e gjykatave, kushtet dhe procedurat për emërimin e gjyqtarëve të gjykatave të shkallës së parë dhe të apelit, të drejtat dhe detyrimet e gjyqtarëve, masat disiplinore dhe procedura për shkarkimin e tyre, si dhe çështje të tjera të lidhura me funksionimin e gjykatave. Në kreun IV të tij janë përcaktuar rregullat bazë që lidhen me statusin e gjyqtarëve të gjykatave të shkallës së parë dhe të apelit, përfshirë këtu edhe paga e tyre. Në nenin 26, pika 2 të tij është sanksionuar se “paga bazë e gjyqtarit të gjykatës së shkallës së parë të krimeve të rënda është e barabartë me 50 për qind të pagës së gjyqtarit të Gjykatës së Lartë. Pas 5 vjet vjetërsie në shërbim, siç parashikohet në nenin 28 të këtij ligji, për çdo vit vjetërsi, kjo pagë, deri në 25 vjet shërbim, shtohet me 2 për qind në vit. Njëkohësisht

në këtë dispozitë është parashikuar se "mbi këtë pagë, për kushte të veçanta pune, shtohet 10 për qind".

Përpara daljes së këtij ligji, paga e tyre ka qenë e rregulluar me ligjin nr. 9110, datë 24.7.2003 "Për organizimin dhe funksionimin e gjykatave për krime të rënda". Në nenin 9 të tij parashikohej se "përveç të drejtave dhe garancive të njohura me ligjin nr. 8436, datë 28.12.1998 "Për organizimin e pushtetit gjyqësor në Republikën e Shqipërisë", gjyqtarët e gjykatave për krime të rënda dhe të gjykatave të apelit për krime të rënda gëzojnë edhe këto të drejta e garanci: a) pagë të veçantë, sipas lidhjes nr. 1 bashkëlidhur këtij ligji; b) shpërblim të posaçëm mbi pagë të barabartë me një pagë mujore për periudhën e lejes". Ndërkohë, lidhja nr. 1 e këtij ligji përcaktonte se paga e kryetarit të gjykatës që krimeve të rënda ishte e barabartë me 70% të pagës mujore të anëtarit të Gjykatës së Lartë, ndërsa paga e gjyqtarit ishte e barabartë me 60% të pagës mujore të anëtarit të Gjykatës së Lartë. Edhe sistemi i pagës për gjykatat e apelit për krimet e rënda i referohej, sipas një përqindje konkrete, pagës mujore të anëtarit të Gjykatës së Lartë.

2. Kërkuesi ka pretenduar se ulja e pagës së gjyqtarit të gjykatës së shkallës së parë për krime të rënda, nga 60% të pagës së gjyqtarit të Gjykatës së Lartë, në masën 50 % të pagës së tij, që parashikohet në nenin 26, pika 2 të ligjit nr. 9877, datë 18.02.2008 "Për organizimin e pushtetit gjyqësor në Republikën e Shqipërisë" vjen në kundërshtim me nenin 138 të Kushtetutës, në të cilin sanksionohet se "Koha e qëndrimit të gjyqtarëve në detyrë nuk mund të kufizohet; paga dhe përfitimet e tjera të tyre nuk mund të ulen".

Nëpërmjet rregullit përjashtimor të parashikuar në nenin 43, pika 5 të ligjit, janë kjuar diferencime të paarsyeshme në pagë ndërmjet gjyqtarëve të gjykatës së shkallës së parë të krimeve të rënda, për arsye se nga njëra anë gjyqtarëve në detyrë iu ruan nivelin e mëparshëm të pagës prej 60 % të anëtarit të Gjykatës së Lartë, ndërsa gjyqtarët e rinj i paguan me 50 % të kësaj page.

3. Përfaqësuesi i Kuvendit, në parashtrimin e tij me shkrim, dërguar në Gjykatën Kushtetuese ka pretenduar se:

- Kërkuesi nuk legjitimohet për arsye se nuk ka tagër që të flasë në emër dhe për të gjithë trupën e gjyqtarëve që janë subjekte të ligjit të kundërshtuar.

- Kërkuesi nuk jep argumente juridike mbi antikushtetutshmërinë e dispozitës ligjore që parashikon pagat e gjyqtarëve. Pranimi i kërkesës do të sillte një boshllëk ligjor dhe, për pasojë, në rastin më të mirë gjyqtarët e gjykatës së shkallës së parë të krimeve të rënda do të marrin një pagë të barabartë me kolegët e tyre të shkallës së parë, ndërsa në rastin më të keq nuk do të kishte instrumente juridike për të marrë pagën e tyre.

4. Subjekti i interesuar, Ministria e Drejtësisë, ka pretenduar përpara Gjykatës Kushtetuese se:

- Kërkuesi nuk legjitimohet për të iniciuar një gjykim të kontrollit abstrakt të normës ligjore, për shkak se subjekte të tillë, në respekt të Kushtetutës dhe të ligjit kanë detyrimin të argumentojnë lidhjen e çështjes me interesat e tyre, e cila nuk rezulton të jetë bërë përmes kësaj kërkesë;

- Qëllimi i parashikimit të nenit 138 të Kushtetutës është garantimi i pavarësisë së gjyqtarëve nga cenime eventuale gjatë kohës që ata janë duke ushtruar detyrën e tyre dhe jo nëpërmjet rregullimeve të reja ligjore që shtrijnë efektet e tyre mbi gjyqtarët që do të emërohen në të ardhmen;

- Kërkuesi nuk i referohet nenit 43/5 të ligjit, objekt shqyrtimi, i cili përbën thelbin e moscenimit të pagës së gjyqtarëve dhe bazën juridiko-kushtetuese për rrëzimin e kësaj kërkesë.

5. Subjekti i interesuar, Ministria e Financave, ka pretenduar përpara Gjykatës Kushtetuese se:

- Reforma në sistemin e pagave të gjyqësorit, e ndërmarrë në vitin 2008, ishte pjesë e pandarë e reformës së përgjithshme për përmirësimin e strukturës dhe kategorizimin e pagave në sistemin buxhetor, me qëllim modernizimin dhe standardizimin e këtij sistemi.

- Për të shmangur rënien e pagës bruto të gjyqtarit, e cila prekte vetëm një pjesë të tyre, ligjvënësi ka parashikuar në nenin 43 të këtij ligji moscenimin e pagës aktuale të gjyqtarit në momentin e hyrjes në fuqi të këtij ligji, e cila zbatohet edhe për ata gjyqtarë që përfundojnë mandatin 9-vjeçar në gjykatën e krimeve të rënda dhe emërohen në detyra të tjera brenda sistemit gjyqësor.

6. Subjekti i interesuar, Zyra e Administrimit të Buxhetit Gjyqësor, në materialin e saj me shkrim, dërguar Gjykatës Kushtetuese për çështjen në shqyrtim, nuk është shprehur lidhur me objektin

e kërkesës, por ka arsyetuar se argumentet financiare që janë parashtruar nga kërkuuesi janë korrekte, përsa i përket përlogaritjeve të bëra për përcaktimin e pagës së gjyqtarëve të gjykatës për krimet e rënda përpara dhe pas hyrjes në fuqi të këtij ligji.

II

1. Lidhur me pretendimin e subjektit të interesuar për moslegjitimimin e kërkuessit.

Subjektet e interesuara, Kuvendi i Shqipërisë dhe Ministria e Drejtësisë, kanë pretenduar se kërkuuesi nuk duhet të legjitimohet, pasi ai nuk ka tagër të flasë në emër të të gjithë gjyqtarëve dhe, se ligji i kundërshtuar nuk cenon interesat e tij. Çështjen e legjitimitetit të kërkuessit, (*locus standi*) Gjykata Kushtetuese (Gjykata) e vlerëson si një ndër aspektet kryesore që lidhen me iniciimin e një procesi kushtetues. Në gjykime të kontrollit të kushtetutshmërisë së normës, subjektet inicuese që parashikohen në nenin 134, pika 2 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë kanë detyrimin për të provuar lidhjen e domosdoshme që duhet të ekzistojë ndërmjet veprimtarisë ligjore që ato kryejnë dhe çështjes kushtetuese të ngritur. Shoqatat, që përfshihen në subjektin kushtetues “organizatat e tjera” janë të specifikuar në nenin 134, pika 1, shkronja “f” të Kushtetutës, si një ndër subjektet që ushtrojnë në mënyrë të kushtëzuar të drejtën për t’iu drejtuar Gjykatës, duke pasur legjitimitet kushtetues vetëm për çështjet që lidhen me interesat e tyre. Në kuptimin kushtetues dhe ligjor, shoqatat paraqiten si bashkime vullnetare të shtetasve mbi bazën e ideve, bindjeve, pikëpamjeve e interesave të përbashkëta.” (Shih vendimin nr.35, datë 10.10.2007 të Gjykatës Kushtetuese).

Gjykata vlerëson se kërkuuesi legjitimohet *ratione personae* në kuptim të rregullimit të parashikuar nga neni 134, shkronja “f” të Kushtetutës dhe neni 49, pika 2 të ligjit nr. 8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”. Ai është një subjekt juridik i regjistruar në Gjykatën e Rrethit Gjyqësor Tiranë me vendimin nr.2171 datë 4.2.2008. Në Statutin e Shoqatës, neni 1 parashikon se “Unioni i Gjyqtarëve të Shqipërisë është një organizatë jofitimprurëse, vullnetare, e pavarur, profesionale, e cila bashkon gjyqtarë shqiptarë dhe kontribuon në mbrojtjen e interesave të tyre profesionale, shoqërore, intelektuale, materiale, si dhe në forcimin e një imazhi publik pozitiv për gjykatat shqiptare”. Siç rezulton edhe nga vendimi për regjistrimin si person juridik, anëtarët e shoqatës janë gjyqtarë të të gjitha shkallëve të gjyqësorit të zakonshëm. Gjithashtu, neni 8 i Statutit të kësaj Shoqate parashikon se “Duke bashkuar gjyqtarët, shoqata ka për qëllim të ndihmojë në mbrojtjen e interesave të tyre ... materiale; të forcojë pavarësinë e pushtetit gjyqësor, si dhe të përsosë dhe konsolidojë pozitën e balancuar të pushtetit gjyqësor në raport me pushtetin legjislativ dhe atë ekzekutiv”.

2. Lidhur me pretendimin e kërkuessit për cenimin e nenit 138 të Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë.

Kërkuuesi pretendon se neni 26, pika 2 e ligjit nr. 9877, datë 18.02.2008 “Për organizimin e pushtetit gjyqësor në Republikën e Shqipërisë”, ka cenuar një standard të rëndësishëm kushtetues që lidhet me paprekshmërinë e pagës së gjyqtarit. Neni 138 i Kushtetutës parashikon se “Koha e qëndrimit të gjyqtarëve në detyrë nuk mund të kufizohet; paga dhe përfitimet e tjera të tyre nuk mund të ulen”. Pavarësia e gjyqtarëve dhe gjykatave është një nga parimet themelore të shtetit demokratik. Nëpërmjet ushtrimit të funksionit të drejtësisë, gjyqtari dhe gjykatat duhet të sigurojnë zbatimin e normave të shprehura në Kushtetutë, në ligje dhe në akte të tjera ligjore, të garantojnë shtetin e së drejtës dhe të mbrojnë të drejtat dhe liritë e njeriut.

Gjykata thekson se parimi i pavarësisë së gjyqësorit përfshin një gamë të gjerë aspektesh, të cilat të marra së bashku krijojnë kushtet e nevojshme që gjykatat të përmbushin rolin dhe detyrat e tyre, veçanërisht në fushën e mbrojtjes së të drejtave të njeriut. Garancitë kushtetuese që lidhen me palëvizshmërinë e gjyqtarëve, si dhe me paprekshmërinë e pagës e të përfitimeve të tjera, për shkak të funksionit, kanë ndikimin e tyre që gjyqtari të ushtrojë funksionin e tij në mënyrë të pavarur. Siguria në lidhje me pagën dhe me ushtrimin e qëndrueshëm të detyrës krijojnë kushtet e nevojshme që gjyqtarët të zbatojnë ligjin në mënyrë të drejtë e të paanshme. Vlerësimi i sistemit të garancive dhe pavarësia e gjyqtarëve dhe gjykatave janë ngushtësisht të ndërlidhura ndërmjet tyre (Shih vendimin e Gjykatës Kushtetuese nr. 11, datë 2.4.2008). Garancitë kushtetuese për statusin e gjyqtarit lidhen me emërimin, paprekshmërinë dhe palëvizshmërinë e tyre nga detyra pa shkaqe të përligjura, me mosndjekjen e tyre

penalisht dhe disiplinarisht pa vendim të motivuar të KLD-së, si dhe me garancitë financiare”(Shih më gjerë vendimin nr.11, datë 27.5.2004 të Gjykatës Kushtetuese). Gjyqtari, i cili është i detyruar të marrë në shqyrtim konfliktet që ngrihen ndërmjet individëve, si dhe mes tyre dhe shtetit, jo vetëm që duhet të ketë kualifikimet më të larta profesionale dhe një reputacion të mirë, por duhet gjithashtu të jetë edhe financiarisht i pavarur. Shteti ka detyrimin të vendosë paga të tilla për gjyqtarët, të cilat do të jenë në përputhje me statusin e gjyqtarit dhe të gjyqësorit, funksionet e ushtruara prej tyre dhe përgjegjësitë përkatëse. “Gjyqtarët që ushtrojnë funksione gjyqësore në pozitë profesionale kanë të drejtë për pagë, niveli i të cilës fiksohet që t’i mbrojë ata nga presionet që synojnë të influencojnë vendimet e tyre, dhe më në përgjithësi sjelljen e tyre brenda juridiksionit të tyre” (shih Kartën Europiane mbi Statutin për Gjyqtarët (Këshilli i Europës DAJ/DOC (98) 23).

Gjykata vlerëson se gjyqtarët duhet të marrin pagesë për shërbimin e tyre në një nivel të përshtatshëm në raport me pagën e zyrtarëve të tjerë publikë, e cila duhet të jetë në përputhje me statusin e tyre dhe e paprekshme për sa kohë që ata janë duke ushtruar detyrën e gjyqtarit. Gjyqtari duhet të marrë një pagë të mjaftueshme për të siguruar një pavarësi të vërtetë ekonomike, e cila nuk duhet të varet nga rezultatet e punës dhe që nuk mund të ulët gjatë qenies së tij në detyrë.

Standardi kushtetues i paprekshmërisë së pagës së gjyqtarëve, përbën një aspekt të rëndësishëm të shprehjes së pavarësisë së gjyqësorit, që në kuptim të nenit 138 të Kushtetutës vlerësohet nga Gjykata i detyrueshëm për t’u zbatuar vetëm ndaj gjyqtarëve që janë duke e ushtruar detyrën e tyre si të tillë.

Në çështjen në shqyrtim, Gjykata vëren se sistemi i ri i pagave i propozuar në ligjin nr. 9877, datë 18.02.2008 “Për organizimin e pushtetit gjyqësor në Republikën e Shqipërisë”, ka vendosur një nivel standard në kategorizimin e pagës së gjyqtarit, si dhe një vlerësim të kontributit të çdo gjyqtari duke u mbështetur në vitet e shërbimit. Në ndryshim nga sistemi i mëparshëm, ligji i ri ka vendosur diferencimin e pagës për tre nivelet e gjyqësorit, duke vendosur edhe një sistem shpërblimi të karrierës brenda çdo niveli. Mbi këtë bazë, është përcaktuar një sistem i tillë, ku shpërblimi për vjetërsi në punë, mbas një periudhe të caktuar, e rrit pagën e gjyqtarit me 2% në vit, duke vendosur si tavan pagën e gjyqtarit të nivelit më të lartë. Sistemi është i ndarë në tre nivele, ku paga maksimale në një nivel nuk mund të jetë më e lartë se paga më e ulët në nivelin tjetër.

Rezulton se ligji i ri në nenin 26, pika 2 e ka ulur në dukje pagën bazë të gjyqtarit të gjykatës së shkallës së parë për krime të rënda nga 60% e pagës së gjyqtarit të Gjykatës së Lartë në 50% të pagës së tij. Gjykata vlerëson se një ndryshim i tillë në sistemin e pagave të pushtetit gjyqësor nuk prek në thelb pagën e gjyqtarit. Pikërisht, për shkak të ndërtimit të drejtë të sistemit të pagave të pushtetit gjyqësor, ligji ka parashikuar një shtesë prej 10 % mbi pagë për gjyqtarët e gjykatës së krimeve të rënda për shkak të kushteve të veçanta të punës, si dhe detyrimit për një nivel më të lartë page se në gjykatat e zakonshme.

Nisur nga koncepti kushtetues i paprekshmërisë së pagës së gjyqtarit, ligjvënësi në “Dispozitat kalimtare” dhe konkretisht në nenin 43, pika 5 të ligjit objekt shqyrtimi ka parashikuar fillimin e efekteve financiare në datën 1 janar të vitit 2009, si dhe moscenimin e pagës aktuale të gjyqtarëve të gjykatës së krimeve të rënda si rrjedhojë e zbatimit të neneve 26 dhe 27 të ligjit.

Mbi këtë bazë, Gjykata vlerëson se dispozitat ligjore mbi pagat nuk e kanë cenuar pagën që përfiton gjyqtari në detyrë, në çastin e hyrjes në fuqi të këtij ligji. Në këtë mënyrë, rezulton se paprekshmëria e pagës së gjyqtarëve, në kuptimin kushtetues, është siguruar dhe përfitimet e sigurimeve shoqërore e të pensioneve shtetërore suplementare, nuk janë ulur, përderisa si pagë referuese në kuptim të këtij ligji konsiderohet paga që ka gjyqtari në momentin kur i lind kjo e drejtë. Një rregullim i tillë është në përputhje dhe me standardin kushtetues të parashikuar në nenin 138 të Kushtetutës.

Lidhur me pretendimin tjetër të kërkuarit mbi trajtimin e pabarabartë që i bëhet nga dispozita ligjore objekt shqyrtimi, gjyqtarëve në detyrë dhe gjyqtarëve që do të mund të emërohen në të ardhmen, Gjykata thekson se kërkuari nuk arriti ta argumentojë atë në një nivel kushtetues. Nisur edhe nga interpretimi i sipërcituar që bëri Gjykata mbi zbatimin e konceptit të paprekshmërisë së pagës vetëm për gjyqtarët në detyrë, në kuptim të nenit 138 të Kushtetutës, ky pretendim rezulton i pabazuar. Për rrjedhojë, kërkesa e paraqitur nga kërkuari duhet të rrëzohet.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në mbështetje të neneve 131 shkronja “c” dhe 134, pika 1, shkronja “e” të Kushtetutës, si dhe të nenit 72 të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”, me shumicë votash,

VENDOSI:

- Rrëzimin e kërkesës për shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën të fjalisë “Paga bazë e gjyqtarit të gjykatës së shkallës së parë të krimeve të rënda është e barabartë me 50 për qind të pagës së gjyqtarit të Gjykatës së Lartë” dhe të fjalisë “Mbi këtë pagë, për kushte të veçanta pune, shtohet 10 për qind”, të nenit 26/2 të ligjit nr.9877, datë 18.2.2008 “Për organizimin e pushtetit gjyqësor në Republikën e Shqipërisë”.

Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

Anëtarë pro: Vladimir Kristo (kryetar), Vitore Tusha, Petrit Plloçi, Xhezair Zaganjori, Sokol Berberi

Anëtarë kundër: Kujtim Puto, Fehmi Abdiu, Admir Thanza, Sokol Sadushi